

Van 'Boerenzwaluw Project Nederland' naar 'Euring Swallow Project'. Bennie van den Brink

Op de laatst gehouden Ringersdag d.d. 21 november 1998 te Arnhem stond een bijdrage over het boerenzwaluwproject op de agenda. Begonnen in 1992 en gepland tot en met 1998 was dit jaar het laatste jaar van het Nederlandse project. In zeven regio's verspreid over Nederland werden door 14 ringers in totaal 37146 nestjongen en oudervogels geringd.

Het doel was gegevens te verzamelen over een vogelsoort die in aantal achteruit ging. Wat was de oorzaak hiervan? Lag die in ons land, in Europa? Of kwamen er te weinig terug uit Afrika? Om hier meer van te weten moesten er zwaluwen worden geringd en nesten worden gecontroleerd: minstens 60 nesten per regio moesten worden gevolgd, elke tien dagen weer. Er is veel werk verzet door de medewerkers: tot in alle hoeken werd in stallen en schuren geklommen om nestjongen te ringen en veel, heel veel uren werden gestoken in het vangen van alle oudervogels. De zwaluwen kenden ons: sommige begon-

nen al te alarmeren als we met onze auto het erf opreden. Ook de eigenaren kenden ons: bij velen hebben we menig kopje koffie gedronken of mochten we nog voordat ze zelf wakker waren, de stallen in om de broedvogels te vangen.

Is het nu afgelopen? Nee, nog lang niet. In die zeven jaren is een enorme hoeveelheid materiaal verzameld. Op de Ringersdag werd een aantal uitgewerkte gegevens getoond over productie van nestjongen, dispersie, plaats-trouw, fluctuaties in het aantal broedparen en overleving. Dit waren nog geen definitieve gegevens want het uitwerken hiervan moet nu beginnen. De ringers hebben gezorgd voor de aanvoer van gegevens, nu is het de beurt aan de wetenschappers om deze gegevens te analyseren en te verwerken. We hopen op deze manier inzicht te krijgen in de opbouw en fluctuaties van ons boerenzwaluwbestand. Gelukkig heeft Arie van Noordwijk aangekondigd dat er in het begin van 1999 een wetenschapper benoemd wordt die ring-

en onderzoeksgegevens gaat uitwerken. Ook die van ons boerenzwaluwproject. Want al die gegevens, al dat werk, mag natuurlijk niet opgeborgen worden en in een la verdwijnen. Er moeten publikaties geschreven worden.

En dat was een ander doel van het project: laten zien dat het ringwerk van amateur ringers kwalitatief voldoende waardevol is om er iets mee te doen. Het Boerenzwaluw Project Nederland was een eerste poging dit aan te tonen en het werk van amateur ringers en wetenschappers te combineren tot een vruchtbare samenwerking die resulteerde in betrouwbare gegevens, geschikt voor analyses en publikaties.

Gedurende de laatste jaren gingen er stemmen op om maar te stoppen met 'het vogeltjes ringen'. Het leverde toch weinig nieuws meer op. In een tijd dat arme Afrikaanse landen een ringcentrale oprichtten zou het rijke Nederland vanwege financiële redenen en geringe wetenschappelijke opbrengst (in de vorm van publikaties) zijn ringcentrale sluiten. De omgekeerde wereld!

Vogels een ring omleggen en hen zo herkenbaar maken is echter de

enige manier om gegevens over overleving, dispersie en populatieopbouw te verkrijgen.

In de vergaderingen van Euring, de gezamenlijke Europese ringcentrales, bracht Arie van Noordwijk het Nederlandse project ter sprake. De opzet en uitwerking, de verzamelde gegevens en het feit dat de boerenzwaluw een kensoort is voor het platteland en is gebonden aan agrarische gebieden, maakte dit project voldoende waardevol tot navolging. Veranderingen in de landbouw zou de stand van een insekten etende, in Afrika overwinterende trekvogel ongetwijfeld beïnvloeden. Bovendien is de Boerenzwaluw een gemakkelijk ringbare soort. Dit maakte het project voldoende interessant en waardevol om door Euring tot een Europees project te worden uitgeroepen: het Euring Swallow Project.

In 1997 ging het Euring Swallow Project van start. Een aantal metingen werd aangepast, er werd een handleiding samengesteld en formulieren ontworpen. Ook werd het project uitgebreid met het verzamelen van gegevens van op

slaapplaatsen overnachtende Boerenzwaluwen na de broedtijd en gedurende de trek. De Zwitserse ringcentrale Sempach zal de broedgegevens verzamelen en uitwerken, de Italiaanse ringcentrale Bologna de slaapplaatsgegevens. Vervolgens werden alle Europese ringcentrales gevraagd hieraan mee te werken. Dit heeft erin geresulteerd dat in 1999 in maar liefst 19 Europese landen op gestandaardiseerde wijze Boerenzwaluwen worden gevolgd en geringsd! 1997 en 1998 waren proefjaren, waarna vanaf 1999 gedurende vijf jaren dit project zal lopen.

Ook de diverse Afrikaanse ringcentrales is gevraagd om medewerking. Ringers in o.a. zuidelijk Afrika, Kenya, Tanzania en landen in West-Afrika worden opgeroepen, op slaapplaatsen zoveel mogelijk overwinterende Boerenzwaluwen te vangen teneinde daar gegevens te verzamelen over conditie, gewicht en rui. Het steeds groter wordende aantal in Europa geringde zwaluwen is voor hen een goede stimulans, mee te werken en eens een 'Arnhem', 'Bologna', 'Sempach' of 'Hiddensee', om

maar eens wat te noemen, te vangen.

In 1998 hebben zich een tiental nieuwe Nederlandse ringers aangemeld om mee te doen met het Euring Swallow Project. Een paar als broedvogelringer, een aantal als slaapplaatsringer. Hoe meer ringers instappen, hoe groter het aantal gegevens en kans op leuke ervaringen. En het werkt verslavend: van de zeven Nederlandse regio's gaan maar liefst vijf door met het zwaluwproject. De ringers willen 'hun' zwaluwen, die ze nu al zo lang kennen, blijven volgen. Want de oudste Boerenzwaluw is net zo oud als het project zelf: geboren in 1992 in Twente en elk jaar daarna als man broedend op dezelfde boerderij 1500 meter van zijn geboorteplaats. Nu is hij 6 jaar oud. Is hij er volgend jaar weer? Of het zwaluwpaartje dat als broer en zus als nestjong was geringd en het jaar daarop op 150 meter van hun geboorteplaats in Noordeinde, Gelderland broedde. Of het mannetje dat in 1996 broedend in Twente werd gevangen en in 1997 in Bleiswijk, Zuid-Holland een nest had. Of het wijfje met een Spaanse ring dat twee jaar ach

tereen in hetzelfde veldschuurtje in de Betuwe broedde. Of het albino jong in een nest in Friesland. Of dat ene nest in die schuur in Zeeland waar om de twee of drie jaar een andere partner het nest bewoond houdt. Dat is toch verslavend? Daar stop je toch niet mee?

Voor alle medewerkers zal door Jan Visser en Gerrit Speek een computerprogramma gemaakt worden, zodat de gegevens direct ingevoerd kunnen worden en vanuit Heteren per diskette naar Zwitserland of Italië gestuurd kunnen worden. Ringers die mee willen doen aan het Euring Swallow Project kunnen zich aanmelden bij Gerrit Speek of bij ondergetekende.

Bennie van den Brink.

